Eerste Kamer der Staten-Generaal **I**

Vergaderjaar 2026-2027

32 813 Kabinetsaanpak Klimaatbeleid

BZ **BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 november 2026

Op 5 november a.s. heeft de Tweede Kamer een Commissiedebat geagendeerd over Tuinbouw en biotechnologie. Voor het onderdeel glastuinbouw stuur ik deze brief mede namens de andere rijkspartijen in het Convenant energietransitie glastuinbouw 2022-2030; de Minister van Klimaat en Groene Groei en de Staatssecretaris van Financiën. Het is voor de rijkspartijen een gezamenlijke opgave om de transitie richting de ambitie klimaatneutraal in 2040 op een goede manier te ondersteunen, met behoud van een economisch rendabele glastuinbouwsector.

Hieronder wordt eerst een terugblik gegeven op de augustusbesluitvorming 2026 en de stappen naar voorjaar 2027, daarna volgt de voortgang op de randvoorwaarden en de appreciatie van WSER-rapport *"Broeikasgasbeprijzing Nederlandse glastuinbouw"* en de "*Tussenevaluatie van het convenant energietransitie glastuinbouw & de evaluatie van de EG- en MEI-regelingen".* Tenslotte gaat deze brief in op enkele overige onderwerpen in relatie tot de glastuinbouw. Vanwege de informatie over subsidies wordt deze brief ook aan de Eerste Kamer gestuurd.

Algemeen
In het Belastingplan 2027[1] en de brief Kabinetsaanpak Klimaatbeleid[2] die het kabinet rond Prinsjesdag verzond, zijn enkele beleidswijzigingen relevant voor de glastuinbouwsector benoemd.
In het Belastingplan is opgenomen dat de glastuinbouw in 2027 gecompenseerd wordt voor de meerkosten van de bijmengverplichting groen gas via een verlaging van de energiebelasting. Dit is conform eerdere afspraken om de sector in 2027 gemiddeld genomen volledig te compenseren voor de meerkosten van de bijmengverplichting groen gas. Dit wordt gedekt uit de middelen die voor de glastuinbouw in 2027 al gereserveerd stonden in het inkomstenkader.
Het kabinet heeft daarnaast besloten om bij het besluit over de herijking van het netto CO_2-tarief voor de glastuinbouw, naast het restemissiedoel van 4,3 Mton in 2030, ook een transitiepad richting 2040 te betrekken (zie hieronder). Uiterlijk in het voorjaar van 2027 wordt besloten over de hoogte van de compensatie voor de ETS2 opt-in en wordt bezien in welke vorm de compensatie voor de bijmengverplichting wordt doorgezet. Met het betrekken van het langetermijn-transitiepad wordt de sector voldoende zekerheid geboden voor de aanzienlijke investeringen die de transitie vergt.
Tegelijkertijd betekent dit, dat op dit moment nog niet voldaan is aan de voorwaarden die zijn gesteld voor de €200 mln. die gereserveerd zijn in het Klimaat-

[1] Kamerstukken 37 022, nr. 1
[2] Kamerstukken 32 813, nr. 1576

en energiefonds voor verbetering van de randvoorwaarden voor de energietransitie van de glastuinbouw. Deze middelen worden daarom nog niet vrijgegeven, maar blijven gereserveerd staan.

Het transitiepad waar het kabinet in het najaar van 2026 aan werkt, moet ondernemers houvast bieden voor de langere termijn en tevens richting geven aan besluitvorming over het klimaat- en energiebeleid dat ziet op de glastuinbouwsector. Het transitiepad omvat het langetermijnperspectief voor de sector, inclusief de rol van de WKK in de elektriciteitsvoorziening. Daarbij wordt rekening gehouden met klimaatneutraliteit, rentabiliteit, ontwikkeling bij de randvoorwaarden en het instrumentenpakket, waaronder de benodigde beprijzing. De glastuinbouw heeft nog steeds de ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn. De sector heeft voor verduurzaming biogene CO_2, duurzame warmte en netcapaciteit voor elektrificatie nodig, in combinatie met vergaande energiebesparing.
Op basis van het transitiepad beoogt het Rijk uiterlijk met voorjaarsbesluitvorming 2027 duidelijkheid te geven over het niveau van de beprijzing en het instrumentenpakket voor de komende jaren. Hierbij zijn de bestaande budgettaire kaders conform de MJN27 leidend.

In motie 36600-XIV-24 van de leden Grinwis en Flach (aangenomen 22 oktober 2024) heeft de Tweede Kamer de regering verzocht om niet over te gaan tot opt-in ETS2 voor de glastuinbouw, tenzij alle partners in het convenant hiermee instemmen. Deze motie zal het kabinet betrekken bij de uitwerking van de recent in de Tweede Kamer aangenomen motie van de leden Flach en Grinwis die vraagt te met sector en energieleveranciers te onderzoeken hoe de glastuinbouw buiten ETS2 gehouden kan worden (motie ter vervanging van 36947-30)[3]. Daarbij wijst het kabinet ook op het eerdere onderzoek waarin de NEa heeft geadviseerd dat het vooraf vrijstellen van de glastuinbouw in ETS2 slecht uitvoerbaar, slecht handhaafbaar en fraudegevoelig is[4]. De Tweede Kamer wordt voor het einde van het jaar geïnformeerd over de opvolging van de motie.

Voortgangsrapportage actieplan randvoorwaarden energietransitie glastuinbouw
In november 2025 is het Actieplan randvoorwaarden energietransitie glastuinbouw aan de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 32 627, nr. 72). Uit de bijgevoegde voortgangsrapportage van het actieplan randvoorwaarden glastuinbouw blijkt dat de ontwikkelingen niet op koers liggen voor 2030. De handelingsopties voor tuinbouwondernemers om te verduurzamen zijn helaas beperkter dan bij het opstellen van het Convenant Energietransitie Glastuinbouw 2022-2030 was beoogd.

Voor warmte laat de rapportage zien dat in 2030 circa 21 PJ verwacht wordt. Dit bestaat uit ruim 12 PJ aardwarmte, minder dan 4 PJ industriële restwarmte en minder dan 6 PJ warmte uit biobrandstoffen en zon. Dit is ruim minder dan ten tijde van het opstellen van het convenant nodig werd geacht om het emissiereductiedoel voor 2030 te realiseren (30 PJ). Ook de beoogde 15 PJ aardwarmte in 2030 is niet in bereik. De oplossingen voor netcongestie worden voor grote delen van de sector voorzien ná 2030, in de periode 2034-2036.
Voor externe CO_2 ligt de aanpassing ten behoeve van de bioswap[5] op koers. Desondanks is er in 2030 een realistisch potentieel van ongeveer 0,6 Mton. Daarmee is de in het convenant genoemde 2 Mton alternatieve CO_2 voorziening die toen nodig werd geacht voor doelbereik in 2030 niet meer haalbaar.
Op al deze onderwerpen is veel inzet. De resultaten daarvan zijn vooral te verwachten na 2030.

Appreciatie rapporten
In juni is het WSER-rapport *"Broeikasgasbeprijzing Nederlandse glastuinbouw"*

[3] Kamerstukken 32627, nr. 69
[4] Staatsblad 2024, 315
[5] Kamerstukken 32 813 en 30 196 Nr. 1566

gepubliceerd. Dit rapport is opgesteld in opdracht van het ministerie van LVVN naar aanleiding van de Motie-Flach/Grinwis (Kamerstuk 36 725 XXIII, nr. 9), waarin werd verzocht om onderzoek naar de effecten van broeikasgasbeprijzing – met name de verhoging van de CO_2-heffing – op de glastuinbouwsector. De motie richtte zich specifiek op de doeltreffendheid, doelmatigheid en economische gevolgen voor de sector. Doelmatigheid bleek echter lastig te bepalen en is daarom niet nader geadresseerd in het rapport.

Het rapport concludeert dat de tariefuitkomstenuit het rapport *"Herijking CO_2-heffing glastuinbouw"* doeltreffend zijn om de emissiedoelen voor 2030 te bereiken. Echter, volgens de analyse worden de voor de glastuinbouwsector representatieve bedrijfstypen door de stijgende energiekosten in alle onderzochte scenario's verlieslatend; indien zij de hogere energiekosten niet door kunnen rekenen. De stijgende energiekosten komen op korte termijn door de hogere CO_2-beprijzing, maar ook tuinders die helemaal zijn verduurzaamd (en dus geen CO_2-beprijzing meer betalen) krijgen te maken met structureel hogere energiekosten. WSER geeft aan dat de structurele energiekostenstijgingen door hogere CO_2- beprijzing en hogere kosten voor verduurzamingsmaatregelen, op termijn doorberekend kunnen worden aan de afnemers. Op sectorniveau zijn opbrengsten nodig die 8-11% hoger liggen om in 2030 quitte te draaien. Dit heeft voor de Nederlandse glastuinbouwsector concurrentienadeel tot gevolg ten opzichte van buitenlandse producenten, wat leidt tot afzetdaling en daardoor afname van het areaal en extensivering. Aanvullend op het rapport, op basis van de afzetanalyse schat WSER de areaalreductie tegen 2030 op 11 tot 12%. Wanneer de beschikbaarheid van warmte van derden en elektriciteit niet beperkend is, daalt het benodigde CO_2 -tarief om het 2030 doel te halen aanzienlijk.

Het kabinet erkent dat de energietransitie gevolgen heeft voor het verdienpotentieel van de Nederlandse glastuinbouwsector. Tegelijkertijd ziet het kabinet ook dat verandering onderdeel is van de transitie en dat Nederland er in 2040 anders uit zal zien dan nu om te zorgen voor een weerbaar, concurrerend en duurzaam Nederland. Het is daarom belangrijk dat we de energietransitie in de glastuinbouw voortzetten en toekomstgerichte bedrijven behouden (weglek voorkomen), en zodoende te zorgen dat ook deze sector weerbaar wordt tegen hoge prijzen voor fossiele energie. Er moet rekening worden gehouden met de ontwikkeling van de randvoorwaarden en een daarbij passend ingroeipad van de heffing evenals de rentabiliteit en concurrentiepositie, zodat tuinbouwondernemers handelingsperspectief hebben om te verduurzamen. In de voorbereiding van de voorjaarsbesluitvorming 2027 zal het kabinet de conclusies en aanbevelingen uit dit rapport meewegen.

In juni is de "*Tussenevaluatie van het convenant energietransitie glastuinbouw & de evaluatie van de EG- en MEI-regelingen"* gepubliceerd. Het onderzoek, uitgevoerd door Drift en &Flux, heeft waardevolle inzichten opgeleverd. Uit de evaluatie van Drift & Flux komt naar voren dat het convenant een stevige basis biedt om de ambities van een klimaatneutrale én economisch rendabele glastuinbouw in 2040 te realiseren. Het succes van het convenant is dat de partijen elkaar weten te vinden en hier samen actie op proberen te nemen. Hoewel de ambitie nog steeds overeind staat, is het convenant in deze vorm aan fundamentele herijking toe. Tijdens de looptijd van het convenant is generiek beleid ingevoerd dat interfereert met de oorspronkelijke afspraken. Het tussendoel voor 2030 (een restemissie van 4,3 Mton) ligt niet op koers. Er zijn belangrijke bouwstenen aanwezig zoals Kas als Energiebron en de EG - en MEI - subsidies, maar belangrijke bouwstenen die alternatieven zijn voor aardgas zoals elektriciteit, duurzame CO_2 - bemesting en duurzame warmte zijn onvoldoende aanwezig. De aanbeveling van Drift & Flux is dan ook dat de ambitie van het convenant niet moet worden losgelaten, maar het pad ernaartoe, inclusief het doel 2030, moet worden herijkt. Het rapport van DRIFT geeft aan dat het bestaande beeld van de sector te beperkt blijft tot 'klimaatneutraal' en 'economisch rendabel' als abstracte doelen voor 2040 en dat er een wenkend perspectief mist: een inspirerend verhaal dat beelden, dromen en verhalen schetst over de glastuinbouwsector van de toekomst.

Het ministerie van LVVN neemt daarom het initiatief om tot een inspirerende visie glastuinbouw te komen. Ook gaan de convenantspartijen werk maken van de aanbeveling om tot een pad naar 2040 te komen op basis van de transitiepaden, zoals hierboven beschreven.

De evaluatie van de EG- en MEI regeling betrof de vijfjaarlijkse evaluatie. Drift en &Flux concluderen dat de regelingen goed inspelen op de dynamiek om de transitie te realiseren. De regelingen vullen elkaar goed aan, functioneren efficiënt en mobiliseren investeringen in de sector. De EG-regeling wordt steeds actueel gehouden op basis van de inzichten uit Kas als Energiebron en in dialoog met de keten. Daarmee wordt met de EG een actuele en relevante selectie van technieken ondersteund. In overeenstemming met de aanbeveling gaat de staatssecretaris van LVVN de EG- en MEI-regelingen verlengen tot en met 2031[6].

Overig
Het programma Kas als Energiebron is het innovatie- en actieprogramma van LVVN en de glastuinbouw. Het kennisverspreidingsproject van Kas als Energiebron is hét project om de stap van onderzoek naar toepassing te verkleinen en de ontwikkelde kennis ook echt te laten doorwerken richting de glastuinbouwondernemers en de ketenpartijen. De staatssecretaris van LVVN is voornemens om voor de voortzetting van dit programma voor de periode 2027 tot en met 2030 subsidie te verstrekken in de maand december van 2026. De bestaande aanpak wordt daarbij aangevuld met het systematisch volgen van innovatieprojecten uit de MEI-regeling, het toegankelijk maken van data en tools en telers met hun eigen bedrijfsgegevens te laten werken. Het maximaal te verstrekken subsidiebedrag is € 5,63mln. Dit kennisuitwisselingsproject ontvangt al meer dan vier jaar een maatwerksubsidie. In het kader van transparantie wordt dit in deze Kamerbrief toegelicht aan de Tweede en Eerste Kamer.

De Stichting Tuinbouw Ondernemersprijs wordt jaarlijks ondersteund met een subsidie van € 18.000 voor de organisatie van de uitreiking van de Tuinbouw Ondernemersprijs, themaprijs en de communicatie daarover. De prijsuitreiking richt zich op het zichtbaar maken en stimuleren van goed ondernemerschap, innovatie, duurzaamheid en goed werkgeverschap binnen de tuinbouwsector. Omdat de stichting al meer dan vier jaar voor deze activiteiten wordt gesubsidieerd, wordt de subsidie in het kader van transparantie ook in deze Kamerbrief toegelicht aan de Tweede en Eerste Kamer.

Innovatie biedt kansen om de Nederlandse glastuinbouw verder te verduurzamen en de internationale concurrentiepositie te behouden en versterken. In de contouren van de AgriFood Innovatieagenda[7] is de (glas)tuinbouw daarom als één van de vier innovatiedomeinen benoemd. Daarbij wordt gekeken naar de kansen van circulaire- en hoogwaardige productie voor een efficiënter gebruik van water en grondstoffen, autonome kassen en klimaatneutrale productie- en energiesystemen. De verdere uitwerking van deze zogenaamde bouwstenen voor de toekomst vindt de komende periode plaats samen met ondernemers, kennisinstellingen en andere betrokken partijen. De resultaten hiervan worden vertaald naar roadmaps die richting geven aan het versnellen van kansrijke innovaties in de glastuinbouw. Voor het thema klimaatneutrale productie- en energiesystemen vormt het gerenommeerde programma Kas als Energiebron de basis.

Voor circulariteit werkt het ministerie van LVVN samen met de glastuinbouwsector aan een langetermijnaanpak. In opdracht van het ministerie van LVVN en Glastuinbouw Nederland hebben Schuttelaar & Partners en LeoRaad een visie en een voorstel voor een programmatische aanpak voor een volledig circulaire glastuinbouwsector in 2050 opgesteld. De visie beschrijft de gewenste ontwikkeling naar een sector waarin grondstoffen optimaal worden benut, restromen zoveel mogelijk worden hergebruikt en kringlopen worden gesloten. Om deze transitie te versnellen is een programmatische

[6] Voorhang Kamerstuk II, 2026, 32627, nr. 73
[7] Kamerstukken 33009-179

aanpak voorgesteld waarin kennisontwikkeling en – uitwisseling, innovatie, praktijktoepassing en samenwerking tussen ondernemers, ketenpartijen, kennisinstellingen en overheden centraal staan. Het ministerie van LVVN en Glastuinbouw Nederland verkennen de komende periode de mogelijkheden voor verdere ontwikkeling en uitvoering van deze aanpak, waarbij wordt aangesloten op bestaande programma's en initiatieven in de glastuinbouw.

Gebruik van CO_2 in kassen is niet nieuw en ook het gebruik van CO_2 afkomstig van afvalenergiecentrales is al een ruim aantal jaren praktijk. Om een eenduidig beoordelingskader te hebben voor de kwaliteit van afgevangen CO_2 is een traject opgestart door professionals van zowel de afval- als glastuinbouwsector. Deze partijen werken aan een normenkader voor de kwaliteit van CO_2. Dit normenkader biedt bedrijven ondersteuning om de ‘einde-afvalstatus te beoordelen en de regionale omgevingsdiensten houvast om de ‘einde-afvalstatus’ te kunnen toetsen. In dit traject is de voedselveiligheid van de producten uit kassen door Bureau Risicobeoordeling & Onderzoek van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (BuRO) beoordeeld op basis van de beschikbare literatuur. Hieruit volgt dat belangrijke onzekerheden blijven, zoals gedetailleerde informatie over de samenstelling van afgevangen CO_2. BuRO adviseert daarom minimaal 99% zuiverheid van de CO_2 en regelmatige, gerichte kwaliteitscontroles uit te voeren waarbij zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) in beeld worden gebracht. Hierdoor verwacht BuRO dat waarschijnlijk geen grote voedselveiligheidsrisico's optreden.

Silvio P.A. Erkens
Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur